

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын
2025-жылдын II чейреги ичиндеги ишине жүргүзүлгөн көзөмөлдүн (оверсайт)
жыйынтыгы боюнча
ОТЧЁТ

I. Улуттук төлөм системаларынын ишине мониторинг жүргүзүү жана талдап-иликтөө

1. Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)

Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер.

ГСРРВ системанын 2025-жылдын II чейреги ичиндеги ишине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча өткөн мезгилге салыштырганда жүгүртүү коэффициенти 3,40 пайызга төмөндөгөндүгү байкалса, ал эми ликвиддүүлүк коэффициенти 3,09 пайызга өсүшү байкалган. Өзгөрүүлөр динамикасы 1 жана 2-графиктерде көрсөтүлгөн.

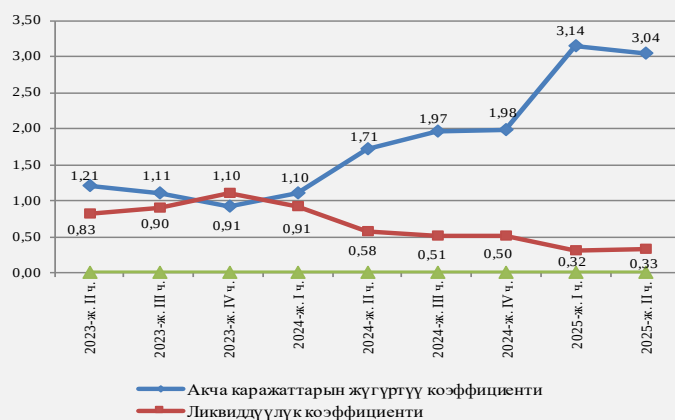
Система боюнча жалпы жүгүртүүлөр 14 449,30 млрд сомду түзгөн, бул өткөн мезгилдеги көрсөткүчтөн 1,7 пайызга жогору.

Отчёттук мезгилде системада финансылык тобокелдиктердин деңгээли минималдуу бойдон калган.

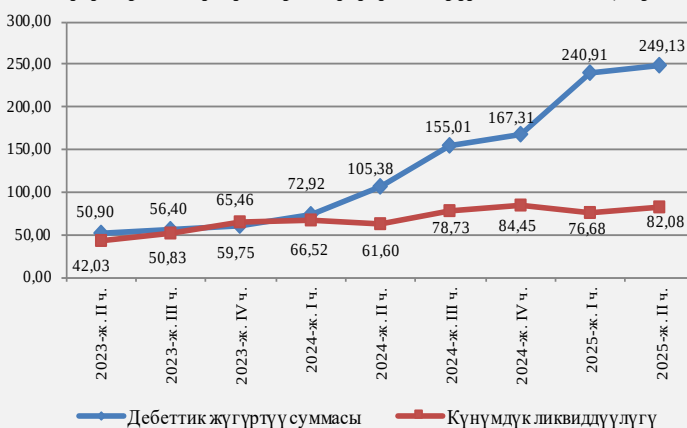
Операциялык тобокелдиктер. Отчеттук мезгилде системадагы жеткиликтүүлүк деңгээли 100,0 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдик деңгээли системанын жалпы иш убактысынын 3,60 пайызын түзгөн жана ал катышуучулар системанын иш регламентин узартуусу менен шартталган. Өзгөрүүлөр динамикасы 3-графикте көрсөтүлгөн.

Бузуулар Улуттук банктын тариф саясаты жана Улуттук банк Башкармасынын бюджеттик төлөмдөрдү иштеп чыгуу боюнча атайын чечими менен ар бир айдын акыркы үч күнү ичинде жөнгө салынат.

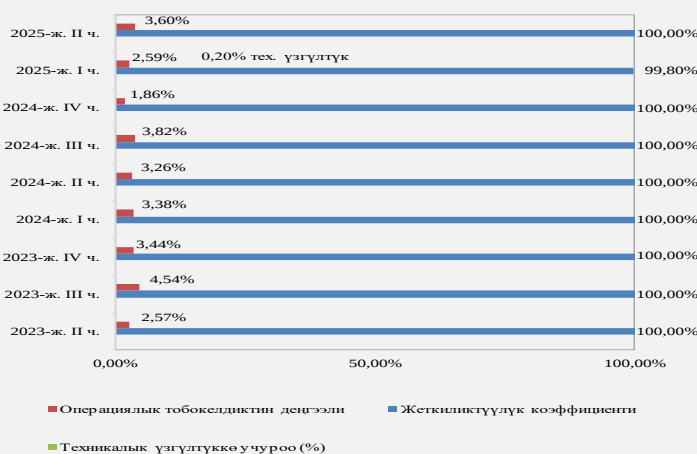
1-график. ГСРРВ системасындагы финансылык тобокелдиктер деңгээли

2-график. ГСРРВ системасындагы ликвиддүүлүк жана төлөмдөр көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы (млрд сом)

3-график. Grosстук системасындагы жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

2. Пакеттик клиринг системасы (ПКС)

Пакеттик клиринг системасындагы финансылык тобокелдиктер. Отчёттук мезгил ичинде дебеттик таза позициянын акча каражаттары боюнча белгиленген резервдин өлчөмүнөн артышына байланыштуу фактылар системада катталган эмес. 4-графикте көрсөтүлгөндөй, катышуучулар ПКС системасы үчүн жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүүгө иш жүзүндө талап кылынгандан төрт эсеге көп каражаттарды резервге коюшкан.

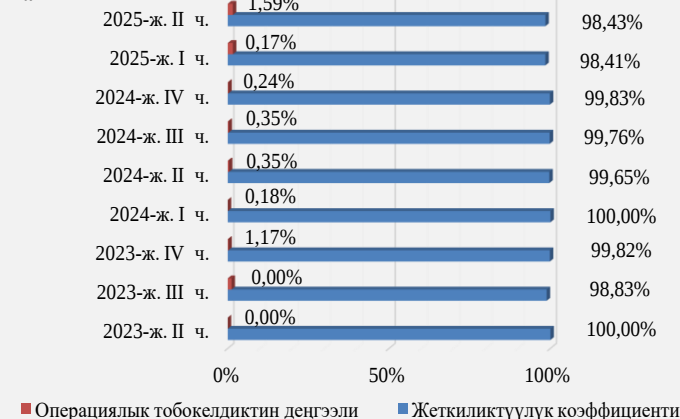
Системадагы операциялык тобокелдиктер. 2025-жылдын II чейрегинде ПКСтин ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жыйынтыгы боюнча системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 99,17 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдик деңгээли системанын иш регламентин узартуудан улам 7,24 пайыз чегинде түптөлгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 5-графикте көрсөтүлгөн.

5-график. Пакеттик клиринг системасында жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

3. «Элкарт» карталары менен эсептешүүлөр системасы Системадагы операциялык тобокелдиктер. Улуттук төлөм системаларынын ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жана талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын II чейрегинде «Элкарт» банктык төлөм карталары менен эсептешүү системасында жеткиликтүүлүк деңгээли 98,43 пайызды түзгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 6-графикте көрсөтүлгөн.

6-график. Бирдиктүү банктар аралык процессинг борборуна операциялык тобокелдиктин жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн катышы

II. Төлөм инфраструктурасынын ишин байкоо

4. Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу

Кыргыз Республикасынын аймагында иш алып барган төлөм системаларынын операторлорунун отчетторуна жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын II чейрегинде төлөм системаларынын ишине байланыштуу 89 штаттан тышкаркы жагдайлар катталган. Мындай жагдайлардын келип чыгышынын негизги себептери 7-графикте чагылдырылган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкү негизги түрлөрүн жана алардын катышын бөлүп көрсөтүүгө болот (8-график):

- электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 26,97 пайызын түзгөн;

- аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 26,97 пайызын түзгөн;

- байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 8,98 пайызын түзгөн;

- кызмат көрсөтүүчүлөр тарабынан үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 37,08 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык жоготууларды шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген жок.

5. SWIFT сервис-бюросунун иши

2025-жылдын II чейрегинде SWIFT сервис-бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 100,00 пайызды түзгөн. SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу болгон.

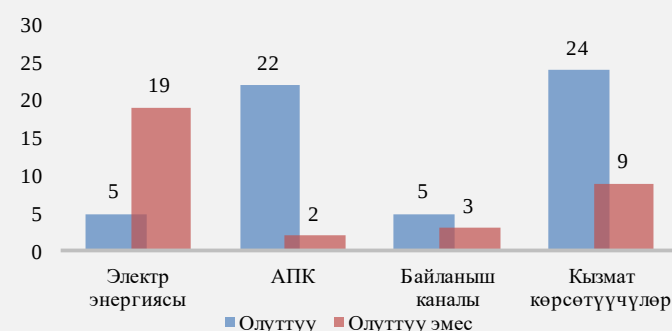
Ошондой эле отчеттук мезгилде кошумча алдын алуу иштери жүргүзүлүп, бул тууралуу SWIFT сервис-бюросунун катышуучуларына өз убагында маалымдалган.

III. Төлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

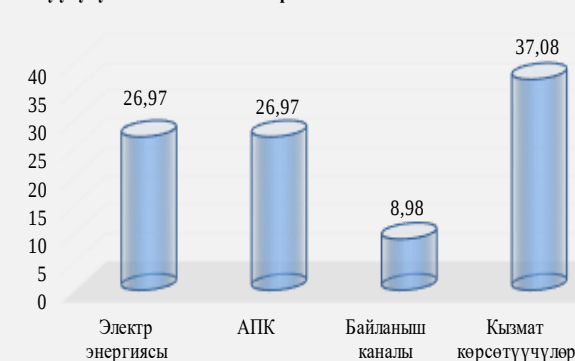
6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө¹

Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган төлөм карталарын колдонуу менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган

7-график. 2025-жылдын II чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги себептери (саны)

8-график. 2025-жылдын II чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги катыштары

Электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 26,97 пайызын түзгөн;

АПК жагында үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 26,97 пайызын түзгөн;

Байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 8,98 пайызын түзгөн;

Кызмат көрсөтүүчүлөр тарабынан үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 37,08 пайызын түзгөн.

5. SWIFT сервис-бюросунун иши

2025-жылдын II чейрегинде SWIFT сервис-бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 100,00 пайызды түзгөн. SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу болгон.

Ошондой эле отчеттук мезгилде кошумча алдын алуу иштери жүргүзүлүп, бул тууралуу SWIFT сервис-бюросунун катышуучуларына өз убагында маалымдалган.

III. Төлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө¹

Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган төлөм карталарын колдонуу менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган

¹ Маалыматтар банктар тарабынан шектүү операцияларды эсепке алуу учурунда көрсөтүлөт, ал эми териштирүү жана доо иш-чараларынын жүрүшүндө уруксатсыз операциялардын саны жана көлөмү азаят.

операциялар жөнүндө мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик банктык отчеттордун алкагында коммерциялык банктардан алынган маалыматтарды талдап-иликтөөнүн жыйынтыгы боюнча, 2025-жылдын II чейрегинде VISA Int. эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 401, MasterCard эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 8 жана «Элкарт» карталарын пайдалануу менен 79 санкциясыз операция ишке ашырылгандыгы катталган (1-таблица). Мындай операцияларды баалоо суммасы 5,2 млн сомду түзгөн, бул карталар менен операциялардын жалпы көлөмүнүн 0,002 пайызын түзөт.

Мындан тышкары, коммерциялык банктар кыргыз банктарынын аралыкта орнотулган түзүлүштөрү аркылуу чет өлкө банктарынын карталарын пайдалануу менен 200,1 миң сом суммасына 111 санкциясыз операция катталгандыгы жөнүндө маалымат жөнөтүшкөн.

Санкциясыз ишке ашырылган операциялар аныкталган учурда, банктар тарабынан карта ээлери үчүн финансылык тобокелдиктерди минималдаштыруу максатында төлөм системаларынын эрежелерине ылайык териштирүү иштерин жүргүзүшөт.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган банктык карталарды пайдалануу менен санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө маалыматтар

Санкциясыз ишке ашырылган операциялардын түрлөрү	2024-ж. II чейреги		2025-ж. I чейреги		2025-ж. II чейреги	
	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)
Интернет-транзакциялар	569	13 644 956,60	252	5 533 898,95	488	5 235 323,38
Visa боюнча	568	13 641 956,60	179	4 084 109,69	401	4 018 142,44
MasterCard боюнча	0	0	4	52 115,26	8	200 044,56
Элкарт боюнча	1	3000	69	1 397 674,00	79	1 017 136,38

Эскертүү: Берилген маалыматтар коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору тарабынан корректировкаланышы мүмкүндүгүнө байланыштуу өзгөрүшү ыктымал.